

naj ob njih misli tudi na svojo organizacijo in na svoje liste: spomni naj se svojih organizacijskih dolžnosti. Ako bi vsak posameznik od Zavezinega učiteljstva dal vsak mesec na stran po 5 K, bi imel vedno pripravljeno rezervno v pokritje organizacijskih zahtev, za naročnino „Popotnika“ in za potnino k društvenim zborovanjem. Ta stanovski davek naj bi bil vsakomur tako samooobsebi umljiv, kakor so izdatki za telesno hrano. Tudi bi ne bilo nič napačnega, ko bi vsako našedruštvo razpolagalo z manjšim ali večjim fondom, da ne bi tistih večnih tožb o društvenem gmotnem stanju, ampak da bodo društva lahko služila svojim pravi namenom in za vsako priliko in silo imela potrebna materialna sredstva že pripravljena. Sicer je pa ta določba le začasna, ker jo more vsaka delegacija izpremeniti: ali zviša ali pa zniža prispevke. Ako in kadar izpremenimo „Učit. Tov.“ v dnevnik, in na podlagi izkušenj, ki nam jih prinese doba do prihodnje delegacijske seje, lahko to določbo izpremenimo ali neizpremenjeno pustimo, kakor bosta zahtevala potreba in uspeh. To je vprašanje, ki ga bodo rešili v prvi vrsti naši blagajniki in upravniki! Iz teh razlogov sem mnenja, da delegatje letos lahko pritrdijo mojemu predlogu. — V današnji načrt „Poslovnega reda“ so sprejeli vsi nasveti, ki sem jih dobil do zgodnje pomladi l. 1914. V današnjem načrtu stopa na IV. mesto člen V. prvotnega mojega načrta, ker so se nekateri do zgoraj imenovanega termina (zgodnje pomladi l. 1914) izrekli tudi proti temu, da bi stalno tajništvo (prejšnji člen IV.) kreirali s „Poslovnim redom“. Glede stalnega tajništva sem priključil delegaciji poseben predlog. V današnjem členu IV. so nove točka e), f) in g). Eventualne izpreminjavalne predloge in nasvete prosim poslati zanesljivo do 22. grudnia t. l. vodstvu Zaveze, da mi bo mogoče do delegacije izvršiti na njih podlagi potrebne korekture.

E. Gangl, poročevalec.

Za delegacijsko sejo je poslal tovariš Gangl dva važna predloga, ki naj ju delegati natančno prouče in se o njih posvetujejo s svojimi tovariši, da pridejo temeljito pripravljene na sejo. Predloga se glasita:

I. Predlog glede na ustanovitev strokovnega tajništva Zaveze.

V načrt izpremenjenih pravil naše Zaveze, ki bomo na njih podlagi letos prvič zborovali in ki jih je odobrila delegacija na svoji seji v Celju dne 10. avgusta 1912., sem sprejel tudi določbo, naj se osnuje v Zavezi stalen urad pod naslovom „stalno tajništvo“. Delegacija se je po večini izjavila proti temu, zato je moralo stalno tajništvo iz pravil. Potem sem hotel s stalnim tajništvom v Poslovni red, kakor sem ga pripravljal za sejo delegacije v Pulju l. 1914, a nekaj glasov sem čul tudi proti temu. Zato ni danes stalnega tajništva v načrtu Poslovnega reda, pač pa prijavljam upravnemu odboru in delegaciji poseben predlog. In to iz dveh razlogov. Kakor vsakemu od nas, tako je tudi meni do tega, da sprejememo Poslovni red, ki ne vsebuje nobene bistvene določbe, ki niso vsi znanjo. Ako ni v Poslovnem redu stalnega tajništva, ga more delegacija sprejeti po današnjem načrtu. In to je potrebno z ozirom na začetek novega delovanja. Če bi torej silili s stalnim tajništvom v Poslovni red, bi se to dalo razlagati tako, kakor da namenoma preprečujemo sprejetje Poslovnega reda, da hočemo torej delovanje Zaveze ovirati. Saj vem, da ljudje o človeku rajši slabo mislijo nego dobro; če ne gre drugače, pa cepijo dlako. Od moje kot poročevalčeve strani ne bo zaprek, da bi Poslovnega reda delegacija ne mogla sprejeti. To je prvi razlog, ki me je dovedel do sklepa, da prijavljam svoj predlog. Drugi razlog pa se mi zdi tehtnejši od prvega, in sicer zato, ker govori za uvedbo stalnega urada nujna in neodložljiva potreba. Delo v Zavezi raste od dne do dne in naraste v bližnji bodočnosti do obsega, ki ga društveni funkcionarji (vodstvo) ne bodo mogli zmagovati s točnostjo in brzino, kakršno organizacijsko delo zahteva. Funkcionarji imajo svoje stanovske posle, zato ne morejo vseh svojih moči posvečati zgolj organizaciji, pač pa lahko to delo vodijo v smislu določb pravil in Poslovnega reda ter sklepov upravnega odbora, odsekov in delegacije. Če hočemo točno, redno in brez zastankov naprej, moramo imeti koga, ki bo reševal sprotne dela ter opravljal vse druge posle, ki jih zahteva uprava in delo take organizacije, kakršna je naša. To je mogoče samo tedaj, ako ustanovimo stalen urad, ki ga danes imenujem strokovno tajništvo in kakršnega imajo vse večje, strokovne, stanovske in tudi političke organizacije. Ko bi že tak urad imeli, bi bilo

lahko to in ono drugače. A tega ni krivo vodstvo Zaveze, temveč je krivda na strani onih, ki so ustanovitev stalnega urada preprečili. S sprejetjem današnjega načrta Poslovnega reda (člen IV.) bo dana možnost ustanovitve strokovnega tajništva tudi glede na gmotno stran. Končno pa je točka a) organizacijskega statuta strokovnega tajništva glasom mojega predloga štilizovana tako, da je dana prilika tako upravnemu odboru kakor delegaciji, da to zadevo natančno preudari, preden izreče da ali ne. — Z ozirom na vse ravnokar navedeno predlagam:

- Ako sklene delegacija na predlog upravnega odbora, se lahko v Zavezi osnuje strokovno tajništvo.
- Strokovno tajništvo je Zavezin urad, ki opravlja vse pisarniške posle v eksperimentalnem in informativnem oziru.
- Strokovno tajništvo skrbi za stik med centralo in članstvom, za izpolnitev in ojačenje organizacije ter za izvedbo Zavezinega namena.
- S strokovnim tajništvom se lahko združi uredništvo in upravništvo Zavezinih listov, in to zlasti z ozirom na prostore, pa tudi na osebe.
- Strokovno tajništvo vodi predsednik Zaveze.
- Gmotno stran strokovnega tajništva rešujeta združena gospodarski in časniškarski odsek.
- Mesta uradnikov se morajo vedno razpisati.
- Vsak uradnik strokovnega tajništva se sme po sklepu upravnega odbora odpustiti, ako krši pogodbo.
- Plačo in naslov uradnikom določa upravni odbor na predlog gospodarskega odseka z naknadnim odobrenjem delegacije.
- Uradnike imenuje v najnujnejših slučajih vodstvo, sicer pa upravni odbor, v obeh slučajih z naknadnim odobrenjem delegacije.
- Strokovni tajnik referira in predava v Zavezi včlanjenim društvom o stanovsko-strokovnih in organizacijskih vprašanjih, če nosijo potne stroške in dnevišino društva, ki ga povabijo.
- Strokovni tajnik mora skrbeti za okrepitve organizacije in stanovskega naraščanja ter je strokovni referent za liste.
- Vsakemu uradniku izda vodstvo ob imenovanju dekret, kjer je natančno navedena njegova plača in je začetan njegov delokrog. Prepis tega dekreta hrani z nastavljenim podpisom predsednik in je ta prepis smatrati kot pogodbo.

Formalno predlagam: Ako upravni odbor, oziroma delegacija sprejme moj predlog, naj se ta organizacijski statut pod naslovom „Strokovno tajništvo“ sprejme v Poslovni red kot člen IV.

E. Gangl.

II. Predlog tičoč se preuredbe „Učiteljskega Tovariša“ v dnevnik.

Na seji upravnega odbora dne 10. septembra t. l. sem stavil tozadevni predlog, ki ga je upravni odbor sprejel brez debate. Predlog je z utemeljevanjem vred priobčen v 21. štev. „Učit. Tov.“ z dne 19. oktobra t. l. Na to utemeljevanje se danes sklicujem, ko vodstvo Zaveze stavlja moj predlog delegaciji v razgovor.

Dodajem še to-le: a) Ni nobenega dvoma, da učiteljstvo silno pridobi na ugledu, veljavi in vplivu, ako stopi v službo slovenske javnosti in slovenske kulture s svojim dnevnikom, ki bo po svoji pisavi odgovarjal temeljem naše Zaveze: narodnosti, naprednosti in demokratizmu. b) Svoje ljudstvo, živč in delujoč med njim, poznamo sami najbolj, zato bomo lahko glasniki in propagatorji njegovih težav, želja, krivic, potreb in zahtev — to toliko lažje, ker ostanemo neodvisni od vseh strani. Odvisni bomo zgolj od gospodarskega, socialnega in kulturnega stremjenja svojega naroda in svojega stanu, ki mu hočemo služiti z vsemi silami.

c) Naslov našega lista ni nobena prepreka, da bi ga ne mogli razširiti v dnevnik. Ze danes ga bero lajki po javnih lokalih, toliko rajši ga bodo brali poslej, ako bo izhajal vsak dan in po raznovrstnosti, stvarnosti in dostojnosti svoje vsebine zbujal zanimanje. Na ime se človek kmalu navadi. Ako lahko zahteva danes gost v kavarnici: „Prosim Tovariša!“ bo tudi pozneje lahko zahteval po trafikah in kolodvorih isto. Tudi „Arbeiter-Zeitung“ ne plaši nikogar, da bi je ne naročal, kupoval ali bral. Ime je postranska stvar, glavno je vsebina. Sicer je pa ime našega lista splošno znano, saj je najstarejši slovenski časopis, in naši prijatelji in sovražniki so ga že prav obilokrat citirali.

č) Vsebinsko mu bo mogoče izpolniti tako, da bo govoril o vsem, kar sodi v resen list (glej točko a) in b)!) Važnost šolstva in učiteljskega stanu hočemo potom svojega dnevnika dvigniti do tistega uvaževanja in tiste višine, ki jima gre z

ozirom na vsestransko povzdigo slovenskega naroda. Svojim stanovskim vprašanjem pa posvetimo stalno rubriko, ki bo toliko važnejša in zanimivejša, ker bo vedno aktualna, kar je samo v dnevniku mogoče.

d) Aktualnost pa bo mogoča tudi z ozirom na vso drugo vsebino, ker imamo svoje somišljenike po vsem našem ozemlju, ki bodo skrbeli za zanimiva poročila in med neučiteljskimi krogi budili interes do našega dnevnika. To dopisovalno in agitačno delo naj organizirajo naša okrajna učiteljska društva, ki jim pripade tudi skrb za nabiranje oglasov, kar napravljaj list potreben in mu dovajaj materialnih koristi!

e) Temeljni pogoj pa nam je dan s tem, ker imamo svojo tiskarno, ki je popolnoma urejena in z vsem preskrbljena, česar je treba dnevniku. Zaradi tiskarne začnemo lahko z dnevnikom takoj.

f) Najvažnejše pa je, da damo listu najprej trdno gmotno podlago, da torej ne začnemo takoj računati s kreditom ali z deficitom, ker bi eno in drugo pomenilo slab ali ponesrečen začetek. Da ne bo takoj dobička, je gotovo, a skrbeti moramo, da ne bo prvo leto izgube in dolgova. Če bi morali začeti s temi, je bolje, da ne začnemo! To vprašanje pa lahko rešimo po načelu samopomoči, in sicer tako, da zgrade zanesljiv materialen temelj okrajna učiteljska društva. Enostavno tako: Kolikor članov ima vsako okr. učit. društvo, tolikokrat po 10 K založi kot osnovno glavnico, ki jo dobi od uprave vrnjeno, kadar bodo dopuščala njena sredstva, ako društvo izrečno ne izjavi, da ne reflektuje na to vračilo. Tako odpade na vsako društvo po par sto kron, a skupaj bo to zadosten osnovni kapital, da lahko mirno in dobro začnemo. Društva sama poskrbe zato, kako naberejo pripadajoči znesek: nekaj dajo posamezniki, nekaj pridobijo s kreditom. V majhnem se da to vprašanje lahko hitro in uspešno rešiti.

Te točke dodajam svojemu, zgoraj citiranemu utemeljevanju ter računam na uvidevnost in preudarek delegatov. Zato prosim delegacijo, naj pritrdi mojemu predlogu s seje upravnega odbora dne 10. septembra t. l.

E. Gangl.

Štajersko.

Konjiško učiteljsko društvo je izvolilo za svojega predsednika tovariša Ferdo Bobiča, nadučitelja v Stranich pri Koroškem.

Trst.

Učiteljsko društvo za Trst in okolico priredi v nedeljo, dne 16. decembra t. l., društveno zborovanje v prostorih za poslovalnih tečajev goriškega učiteljskega društva, ulica Torrence št. 12/II. Začetek točno ob 9 1/2 dopoldne. Dnevni red:

- 1.) Nagovor predsednika.
- 2.) Načrt preustrojitve našega šolstva. Poročala tovariša Ferdo pl. Kleinmayr in E. Gangl.
- 2.) Načrt za „Poslovni red“ Zaveze. Poročala tovariš E. Gangl.
- 4.) Slučajnosti.

Prosimo in pričakujemo polnoštevilne udeležbe.
Anton Germek,
t. č. predsednik.

Kranjske vesti.

— Iz ljudskošolske službe. Vpoklicane nadučitelje oziroma učitelje nadomeščajo: Otona Zimneckerja v Poljanah suplentka Marija Tillyjeva, Franca Langerja v Črmošnjicah absolventinja učiteljska kandidatka Helena Matkovičeva, Rudolfa Obrekarja v Čepljah absolvirana učiteljska kandidatka Marija Lakerjeva, Josipa Dolgana v Suhorju Olga Hribarjeva in Ivana Rigarja v Semiču Franciška Bezljajeva; oboje učiteljice nadomeščajo: Matildo Verbič - Jagrovo v Sp. Karteljevem abs. učiteljska kandidatka Marija Vogrinčeva, Avg. Klančarjevo v Kamniku Marija Kladnova, Marijo Zakrajškovo v Metliki Alojzija Severjeva, Angelo Jurečič - Kumeljevo v Strekljencu začasna učiteljica Josipa Rozmanova; za suplentke so imenovane: učiteljska kandidatka Marija Arriglerjeva v Ribnici, Franciška Kunaverjeva na Brezjah, Josipa Korbarjeva v Preserju in Ernestina Gospodarič v Kresnicah; učiteljici Antoniji Kren - Jakličevi je poverjeno začasno vodstvo ljudske šole na Koroški Beli; Marija Chladekova je imenovana za začasno učiteljico v Borovnici; učiteljica Pavla Götzlova na Vrhniki je vpokojena; za suplentke so imenovane: Ljudmila Gabrškova v Hrušici, Emilija Kiferlova v Smuki, Marija Perkotova v Stopičah in Stanislava Iskrova v Sp. Šiški, Josipina Gradišarjeva v Lescah, Franciška Weberjeva v Starem trgu, Marija Cetinskijeva v Starem logu, Marta Martinzova v Novem kotu in učitelj-

ski kandidat Viljem Grundner za suplent na Koroški Beli.

— Pred c. kr. izpraševalno komisijo za ljudske in meščanske šole v Ljubljani so se izvršili v letošnjem novemborskem roku izpiti za ljudske in meščanske šole ter so bile usposobljene nastopne učiteljske kandidatke: A. Za meščanske šole: I. Za francoščino s slovenskim in nemškim učnim jezikom: Ana Fuks in Marjeta Trattnik. B. za ljudske šole: I. s slovenskim učnim jezikom: Angela Mandelj; II. z nemškim učnim jezikom: Czerweny Adelheid, Faller Julija, Kittag Henrita, Žumer Leopoldina; III. za ljudske šole z nemškim in slovenskim učnim jezikom: Blejec Marija (sestra Vincentina), usmiljenka Fricelj Marija (sestra Canisia, uršulinka), Grafenauer Jerica (sestra Bogomira v Marijanišču), Grohar Marija, Hribar Julijana, Hribar Frančiška, Javoršek Marija, pl. Kleinmayr Telda, Kmet Julijana, Korbar Josipina, Kosce Neža, Leben Franciška (sestra Imakulata, uršulinka), Leskovec Pavlina, Lužar Friderika, Matkovič Marija, Meglič Katarina, Pirc Stanislava, Rejc Franciška, Rostohar Karolina, Slanovec Ljudmila, Soklič Vida, Sorčan Ana, Trtnik Alma, Urbajs Marija, Žagar Leopoldina (sestra Serafina, uršulinka), Zlindra Valerija, Toreli Marija.

— Nagrade. Iz premoženja bivšega vrtnarskega društva je podelil ces. kr. deželni šolski svet nagrade v višini 72 K 16 vin.: nadučitelju Titu Grčarju, Valentinu Clementetu in Konradu Barletu. Metelkovo ustanovo v znesku 80 K 41 vin. je podelil deželni šolski svet učiteljem: Francu Štefančiču, Francu Musarju, Dominiku Bricu, Andreju Vilfanu, Valentinu Zavrlu in Francu Zagorcu.

— Iz ruskega ujetništva se je oglašil tovariš poročnik Josip Špenko iz Podgore pri Ljubljani. Ujet je bil začetkom avgusta pri Fokšani ob reki Putni v Rumuniji. Piše, da so z njim zajeti tudi njegov brat Fortunat, učitelj Petje in nadporočnik Zupančič iz Kamence. Sporoča srčne pozdrave vsem slov. tovarišem. Njegovna slov. Vojnoplenil ofic. Y. Špenko, Gorod Insar, Gubernija Penza, Rusija.

— Umrl je v Vrdu pri Vrhniki tovariš Franc Stojec, nadučitelj v pok. Blag mu spomin!

— Po prizadevanju šolskega voditelja Frana Potokarja se je podpisalo v šolskem okolišu Dragatuš V. in VI. vojne posojila, prodalo raznega blaga in nabralo na prispevkih ob raznih prilikah za vojne namene v šolskem letu 1916/17 skupaj 88.220 K 61 vin. Poleg tega so nabrali šolski otroci 8:5 kg divjega kostanja, 2:34 kg kopriv, 17 kg starega papirja, 16 kg robidnega lista in napletli 427 metrov širokopletenih in 1800 metrov ozkopletenih kit za slamnate čevlje. Slučna dela so izvrševali gotovo tudi drugi učiteljski zbori in šolska vodstva; prosimo za podatke, da objavimo v listu take lepe uspehe.

— Utraktivacija c. kr. realke v Ljubljani. Na seji deželnega šolskega sveta kranjskega z dne 17. novembra je bila sklenjena utraktivacija ljubljanske realke. Sprejet je bil predlog člana deželne šolskega sveta dr. Ravniharja, ki se v bistvu glasi, da se vsem razredom c. kr. realke v Ljubljani od I. do VII. razreda priključijo vzporednice s slovenskim jezikom. Od I. do V. razreda veljajo kot vzporednice sedanji b in odnosno c. Od nemškega učnega jezika na slovenski jezik se mora prehajati stopnjama, s šolskim letom 1918/19 je pričetni s slovenskim učnim jezikom v prvih treh razredih; potem pa vsako leto v višjem razreda do VII. razreda; nemščina se poučuje kot obilgatni predmet na vseh vzporednicah. Z nemškim učnim jezikom se poučujejo zgodovina in zemljepis v višjih razredih, oziroma na višji stopnji, dalje kemija in opisna geometrija v višjih razredih. Za ostale predmete velja slovenski učni jezik. Sklep, ki ga je storil deželni šolski svet, se predloži v odobrenje naučnemu ministrstvu. — Komaj je bila sklenjena utraktivacija, je že na delu vlada, da prepreči ta sklep. Kakor se čuje, se vlada resno bavi z načrtom preložit i d r i j s k o s l o v e n s k o r e a l k o v L j u b l j a n o . N a t a n a č i n b i s e b r e z u s p e š i l s k l e p d e ž e l n e g a š o l s k e g a s v e t a z a u t r a k t i v a c i j o l j u b l j a n s k e r e a l k e .

Štajerske vesti.

† JOŽEF KOSI.

Dne 18. oktobra t. l. je na koroški fronti umrl junaške smrti tovariš Jožef Kosi, učitelj pri Sv. Jurju ob Ščavnici. V noči od 17. na 18. oktobra ga je pri iz-